

להיגבות. ° ברם כמאן דאמר: אין תורמין לא על הגבוי ולא על הממושכן – לא בדא.

”בני העיר ששילחו את שקליהן, נגנבו או שאבדו”. – אמר רבי אלעזר: דרבי שמעון היא, דרבי שמעון אמר: קדשים שהוא חייב באחריותן כנכסיו הן. –

אור ל'שרים

מוכרת, שהרי משכון לא נזכר בירושלמי אלא משום שהתנאים נחלקו בו בברייתא שנחלקו בה על העתיד ליגבות, ולכן אין עולה על הדעת כלל שהביאו משכון אגב גררא בדברי האומר שאין תורמים והשמיטוהו בדברי האומר שתורמים (הערות ר"ל גינצבורג על מסכת שקלים).

אפשר שיש לתקן את דברי הירושלמי ולגרסו כך: ”אתיאי כמאן דאמר: תורמין על הממושכן ועל הגבוי ועל העתיד להיגבות. ברם כמאן דאמר: אין תורמין אלא על הגבוי ועל הממושכן – לא בדא”.

תיקון זה קל יותר מהתיקון לעיל. כמו כן, לפי גרסה זו נחלקו שני התנאים רק בעתיד להיגבות כמו לפי התוספתא. הנוסח בדברי התנא השני בכתב יד שקלים ובדפוס ונציה הבבלי: ”לא על הגבוי ולא על העתיד ליגבות”, ואין ”ולא על הממושכן”.

☆☆☆

במשנה שנינו: ”בני העיר ששילחו את שקליהן, נגנבו או שאבדו: אם נתרמה התרומה – נשבעין לגיזברין, ואם לאו – נשבעין לבני העיר”.

מקומה הנכון של פסקה זו מן המשנה הוא לעיל לפני הקטע ”מתניתא בשומר חנם...”. אפשר שהסופרים שהוסיפו בירושלמי פסקה זו טעו. ואפשר שמשום שבפירוש הרישא של המשנה השתמשו בביטוי ”מתניתא ב... אבל ב... לא בדא”, סידרו אחריו קטע שמתחיל באותו ביטוי, אף שהוא שייך לסיפא של המשנה.

ובמשנה שבועות ו,ה שנינו: ואלו דברים שאין נשבעים עליהם (מן התורה): ...ההקדשות. רבי שמעון אומר: קודשים שחייב באחריותם – נשבעים עליהם (שהואיל וחייב באחריותם, הרי הם ברשותו), ושאינו חייב באחריותם – אין נשבעים עליהם (שברשות הקדש הם).

מציעים זיהוי למקור התנאי: (בספר ”והזהיר” נוסף: ’נשבעין לגזברין -’) אמר רבי אלעזר (בן פדת, אמורא בדור השני): דרבי שמעון (בן יוחאי, תנא בדור הרביעי) היא – של רבי שמעון היא (המשנה שאמרה, שהשליחים נשבעים שבועת השומרים לגזברים אם נתרמה התרומה, כדעתו של רבי שמעון היא), דרבי שמעון אמר: קדשים שהוא חייב באחריותן – שאם נגנבו או שאבדו חייבים בעליהם להביא אחרים תחתיהם, כגון שאמרו ”הרי עליי קורבן” והפרישו אותו, כנכסיו הן – הרי הם כרכושם של הבעלים, הואיל והם חייבים באחריותם, ולכן חייבים

אף על השקלים שנמצאים בידי השליחים ועדיין לא באו לידי הגזברים (-העתיד להיגבות”), כדי שיהיה חלק בקורבנות לכל ישראל. לדעה זו מובנת המשנה שמחלקת בין נתרמה התרומה ובין לא נתרמה התרומה, שהרי לדעה זו תורמים על השקלים שנמצאים בידי השליחים, ולכן כשנתרמה התרומה נחשבים השקלים הללו שהם ברשות גזברי המקדש. ברם כמאן דאמר: – אבל כמי (רבי יוסי) שאומר: אין תורמין לא על הגבוי (צריך לומר: אין תורמין לא על העתיד ליגבות) ולא על הממושכן – כשהיו תורמים מן השקלים שבלשכה שבמקדש, היו מתכוונים לתרום רק על השקלים שכבר באו לידי הגזברים, אבל לא היו מתכוונים לתרום על השקלים שנמצאים בידי השליחים ועדיין לא באו לידי הגזברים, וגם לא היו מתכוונים לתרום על השקלים שעתידיים לתת מי שלא שקלו ולקחו מהם משכון, – לא בדא (=בהדא) – לא בזאת (לא בעניין הזה אמרה המשנה מה שאמרה, שלדעה זו אין מובנת המשנה שמחלקת בין נתרמה התרומה ובין לא נתרמה התרומה, שהרי לדעה זו אין תורמים על השקלים שנמצאים בידי השליחים, ולכן אף כשנתרמה התרומה השקלים הללו הם ברשות בני העיר. הרי שהמשנה מנוגדת לדעה זו).

בתוספתא שקלים ב,ה שנו: תורמים על המשכון ועל הגבוי ועל העתיד ליגבות; דברי רבי מאיר. רבי יוסה אומר: תורמים על המשכון ועל הגבוי, אבל לא על העתיד ליגבות.

הנוסח בדברי רבי יוסי בכתב יד אחד של התוספתא: ”תורמים על הגבוי ועל העתיד ליגבות”.

לפי הגרסה שלפנינו בתוספתא נחלקו רבי מאיר ורבי יוסי רק בעתיד ליגבות, ולפי כתב יד אחד של התוספתא נחלקו רק במשכון. ובוודאי אי אפשר לקרב את גרסת הירושלמי וגרסת כתב היד, שהרי כל עיקר הדברים שבירושלמי הוא לפרש את דברי המשנה שחילקה בין קודם שנתרמה התרומה לבין אחר שנתרמה התרומה, ולפי גרסת כתב היד אין מחלוקת כלל בגבוי ובעתיד ליגבות. אבל אפשר להשוות דברי הירושלמי עם הגרסה שלפנינו בתוספתא, אם נתקן את דברי הירושלמי ונגרסו: ”אתיאי כמאן דאמר: תורמין על הממושכן ועל הגבוי ועל העתיד להיגבות. ברם כמאן דאמר: אין תורמין לא על העתיד להיגבות ולא על הממושכן – לא בדא”. ותיקון זה הוא